هێڵ و گونجاندنی هێزی خود لە ئەزموونی سەباح ڕەنجدەردا.. بێند باجەلان

سەرەتا:

هەمیشە گەیشتن بە فەزای ئەو وشانەی لە ڕۆحەوە دەردەچن، پێویستی بە مەعریفە هەیە، خۆ ئەگەر قسە لەبارەی (فەزای شیعری) بکەین، ئەوا لەپاڵ ئەو مەعریفەیە، پێویستیمان بە دروستکردنی دنیایەك هەیە، بانگمان دەکا بۆ خۆشەویستی و بەرائەت و ترازان لە کینە و تارمایی.

ئەرکی ڕەخنەگر بریتی نییە لە دابەشکردنی دەق بەسەر دوو بەرەی دەقی (باش) و (خراپ)، بەڵکو گەیشتنە بەو فەزایەی، ڕۆح تیایدا سەنتەرە و ئاگادار کردنەوی خوێنەریشە لەو تەگەرە دەستکردانەی، زۆرجار (جەهلی ئەدەبی)، کە بەرهەمی (کینەی ئایدۆلۆژی و فیکری و دەروونییە)، لە پشتیەوەیەتی.

بۆ گەیشتن بەو ڕۆحە شیعرییە، کار دەکەین بۆ کەشفکردنی چەند کۆدی شاراوەی نێو دنیای مەودا فراوانی شیعری (سەباح ڕەنجدەر)، چونکە هەست دەکەین توانیویەتی، خوێنەر بخاتە نێو بازنەی ئەو بیرکردنەوانەی، هەمیشە پێویستییان بە دووبارە بوونەوە هەیە.

شیعر دنیایەکە سەربەخۆ. سەربەخۆیی دنیای شیعر سنووردارە، شیعر سەربەخۆییەکی سنووردار، سەربەخۆیە. ئەوەی سنووری سەربەخۆیی شیعر دیاری دەکا, فیکرە. ئەوە فیکرە وا دەکا شیعر سەربەخۆ بێت, وەلێ فیکر خۆشی دیارخەری سنوورە، کەواتە: فیکر سەربەخۆییەکی سنووردار دەبەخشێ بەو دنیایەی ناوی شیعرە. سنوورەکانی شیعر، کە فیکر دیاری کردوون, پێویستین. لەودیو ئەو سنوورە سروشتییانەی شیعردا ژانرە ئەدەبییەکانی تر بوونیان هەیە. سنووردارکردنی سەربەخۆیی شیعر دواجار بەخشینی سەربەخۆییەکی تەواوە بە شیعر ئەو کاتەی قسە دێتە سەر (شیعری جوان).

بۆ نووسینی شیعرێکی جوان, بوونی ئەو سنوورە جوانانە پێویستین, چونکە جوانییەکی فیکری دەبەخشن بە شیعر، ئەگەر ئەو سنوورانە گوزارشتێکی ڕووت بن لە خودی فیکر, کەواتە: دەرکەوت شیعر پێویستی بە فیکرە، فیکریش پێویستی بە شیعرە, لە کاتێکدا فیکر و شیعر دەکەونە نێو یەك بازنەی خودییەوە, واتە: ئەگەر شیعر بازنەیەکی هەبێت, یەکێك لە ئەندامانی ئەو بازنەیە فیکرە, بە پێچەوانەشەوە،

ئەگەر فیکر بازنەیەکی سروشتی هەبێت, ئەوا شیعر کەلێنێك لەو بازنەیەدا پڕ دەکاتەوە.

شیعرییەت چڕ بوونەوەی حاڵەتێکی واقیعی و زانستی نییە، قسەکردن لەبارەی خۆ گرێدانە بە گوریسی نەگەیشتنەوە. شیعرییەت لای هەندێ شاعیر، بە وێنە و ڕایەڵێکی فیکری و مەعریفی، خۆی نەخستۆتە ڕوو، وەکو هاوکێشەیەکی تەمومژاوی لە چەندین شوێن بەیان نەبووە، شیعرییەتێکە دەکرێ ببینرێ، بەڵام ناکرێ بکرێتە میکانیزمی بەگەڕخستنەوەی ڕەخنە.

لێدوان لە شیعرییەت لە سیاقێکی ڕەخنەیی وشکدا، ڕشتنی خوێنی شیعرە (poem) و نووسینەوەی نەهامەتییەکانە بە خوێنی ئەدەب، ئێمە تەنیا قسە لەبارەی جۆری شیعرییەت دەکەین. (ڕۆلان بارت) لە کتێبی (ئەفسانەناسیدا – fable logy) ڕەخنە لە ڕەخنەگرەکان دەگرێت لەسەر ئەوەی پێیان وایە دەقێک، کە ئەوان تێی نەگەن؛ خوێنەریش تێی ناگا. گرژی ڕەخنەگرە کۆنەکان گەیشتە ئاستێک، کە دەقەکانی (بارت) بە بێبەها و بێسەلیقە لە قەڵەم بدەن، دواجار (بارت) وەڵامی بەشێک لە ڕەخنەگرە کۆنەکانی دایەوە لە کتێبی (ڕەخنە و حەقیقەت)دا.

پێناسەکان بۆ ڕەخنە جیاوازن. (کریتیک) لای (شێکسپیر) بە واتای تێپەڕاندنی سنووره ئەخلاقییەکانە. ئەخلاق لێکدانەوەیەکی تایبەتی هەیە لای (شێکسپیر) کە لە دەقەکانیدا ڕەنگی داوەتەوە. (هاملێت) و (ماکبێس) گوزارشت لە فۆڕمێک لە ئەخلاق دەکەن بە جیاوازییەکانی نێوانیانەوە. گرنگە ڕەخنەگرەکان گوێ بە بۆچوونی جیاواز بدەن و کار بۆ بەتەختەبوون و بەبەفربوونی عەقڵ نەکەن.

لای (کانت)ی فەیلەسووفی مۆدێرنە، ڕەخنە، واتە: فۆڕمێک لە دادوەری، (هیگل)یش ڕەخنەی بەو واتایەی (کانت) قەبووڵ کردووە و لە (ئۆدیسەی ڕۆح)دا بەکاری هێناوە.

جوانترین دەق ئەو دەقەیە، زۆرترین ڕەخنە هەڵدەگرێ و زۆرترین بەیەکداکەوتن و جەنگی ناوخۆیی لە نێوان وشەکانیدا ڕوودەدا. وەکو پێویستییەک و ئەلتەرناتیقێک بۆ ستایشکردن، ڕەخنەم گرتووە.

دووپات کردنەوەی ڕوانگە نەریتییەکانی دۆدۆنگی توندڕەوانە و پابەندبوون بەو واقیعەی لە وەهم و ئەندێشە ڕووتەکانەوە نزیکە، تاریکستانی فیکر بەرهەمیەتی. ڕەخنەگرتن لە پاڵ ئەوەی کردەیەکی درێژکراوە و درێژخایەنی مەعریفییە، دروشم و سیمبولە و لە پەناگەی ئەدەبیی و فیکریدا، خۆمان (منی نووسەر) و دەقەکانمان (دەقی نووسراو)ی پێ دەناسینەوە.

کەسانێک ئەو میتۆدەیان بە دڵ نییە، ئەم وتەیە دووبارە دەکەنەوە: (شیعر هەموو کەسێک پێی دەوێرێ)، ئەم وتەیە زادەی نەبوونی ڕۆشنبیرییەکی فیکری و شیعرییە و دابڕانە لە ڕۆشنبیریی ئێستای

ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵات. ئەگەر لەسەر کۆمەڵێک بنەمای شیعری (نەک پێوەری شیعری) ڕێککەوتین، کە شیعرەکانمانی لەسەر هەڵبسەنگێنین، ئەوا چیتر شیعر بێدەسەڵات نییە، تەنیا شاعیرەکان دەتوانن بینووسن، شاعیریش ئەو کەسەیە، کە شیعر دەنووسێ، شیعریش واتە شیعرییەت و شتی تر.

ئەوەی گرنگە بۆ لێکۆڵەر هەڵسەنگاندنی بابەت نییە بەو جۆرەی خۆی دەیبینێ، بەڵکو بینینی بابەتەکەیە بەو جۆرەی هەیە، ئەو کردارەش کامڵ نابێت تا بە چاوی وشەی نێو دەقەکانەوە سەیری دەقەکان خۆیان نەکەین.

ئەوەی دەبێتە سەنتەر، وشەگەلی نێو تێکستە، دواجار یەکگرتنی وشەکان ڕستەگەلی لێ دەکەوێتەوە: (هەڵبەت مامەڵەی لێکۆڵەر لەگەڵ وشە و ڕستە، دوو مامەڵەی جیاوازە). دەرەنجامی یەکگرتنی ڕستەکان، هاتنە کایەی تێکستە بە ژانرە جیاوازەکانیەوە. هەموو تێکستێك ڕووبەڕووی چەند ڕێگایەکی بێکۆتایی دەبێتەوە، لە دیارترینی ئەو ڕێگایانەش، لێکۆڵینەوەیە وەکو ڕێگایەك بۆ گەڕانەوە بۆ ناخ و دڵی دەق: (لێرەدا لێکۆڵینەوەمان بە ڕێگا چوواند، ئەگینا خودی لێکۆڵینەوەش تێکستە).

پاژی یەکەم: خود چییە؟

قسەکردن لەبارەی چەند بابەتێك بەیەکەوە، پێویستی بە جۆرێك لە پێلێنکردن هەیە، یانی ناکرێ ئێمە قسە لەبارەی بابەتی ئەخلاق بکەین، ئەگەر قسەمان نەکردبێ لەبارەی خود، بەڵام بۆ قسەکردن لەبارەی خود، پێویستیمان بە گەڕانەوە نییە بۆ ئەخلاق، چونکە خود دەروازەی ئەخلاقە نەك بە پێچەوانەوە.

بۆیە من وەکو نووسەری ئەم بابەتە، ڕێگا بە خۆم دەدەم ڕاستەوخۆ و بەبێ گەڕانەوە بۆ ئەخلاق، قسە لەبارەی خودی مرۆڤ بکەم، بەڵام دواجار ئەمە ئەوە ناگەیەنێ، کە ئەو مرۆڤانەی باسیان دەکەین بکەونە دەرەوەی ئەخلاقەوە، بابەتەکە پەیوەستە بە پێویستی قسەکردن و ئەوەی، کە من دەبێت چی بڵێم و دەبێت چی نەڵێم.

بۆ قسەکردن لەبارەی خود، ڕووبەڕووی کۆمەڵێك دەرگای جیاواز دەبینەوە، هەندێ لە دەرگاکان کراوەن و هەندێکی تریان داخراون و هەندێکی تریان شکاون، ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ کەلتووری جیاواز و وێنا جیاوازەکانی خود و شێواز و میتۆدە جیاوازەکانی قسەکردن لەبارەی خود.

مەبەست لە خود، کەسی یەکەمی قسەکەرە، واتە: منی بینراو، کە دەمەوێ حەقیقەتی کەسیی خۆم و حەقیقەتی شتەکانی دەوروبەرم بخەمە ڕوو، ئەو مەودایەی لە نێوان خود و دەوروبەر هەیە، بەستراوەتەوە

بە زەمەنەوە، ئەوە زەمەنە مەودای نێوان خود و ئەویتر دیاری دەکا.
خودێك هەیە لەناو خودی ئێمەدا، ئەو خودە چون منداڵێکی ساوایە، وەلێ زۆر جوان بیردەکاتەوە و توانای بیرکردنەوەی بەرزە، ئەو باسەش گفتوگۆ هەڵدەگرێ، کە ئایا ئەو منداڵە ساوایە خودە ڕاستەقینەکەیە یانی ئەو خودەی فەیلەسووفان بە خودی حەقیقی ناوزەدی دەکەن, یان خودی هەڵگری ئەو منداڵە ساوایە خودە حەقیقییەکەیە؟ بە لێکدانەوەیەکی ئاسانتر: ئایا مرۆڤەکەی ناومان خودی حەقیقییە، یان خودی خۆمان؟
ئەوەی ناسنامەی کەسێك دیاری دەکا، وای لێ دەکا بیناسینەوە، دواتر مامەڵەی لەگەڵدا بکەین و پەنجەی لە ئاستدا شل بکەین، چۆنیەتی بینین و تێبینیکردنی خودە جەوهەرییەکەیە، ئەمەش دوو وەسفی گشتی و تایبەتی لەخۆ دەگرێ، هەڵگری هەردوو وەسفەکەیە وەکو دوو وەسفی جیاواز، ئەگەر ڕوونکردنەوەیەك بدەین لەو ئاستەدا، ئەوا دەکرێ بڵێین مەبەست لە وەسفی تایبەتی، خاسیەتەکانی کەسەکەیە، ناسنامەی خودیش عەقڵ و ژیری خودە، واتە: عەقڵ و ژیری ناسنامەی خود دیاری دەکەن و بەرپرسیارن لەو ناسنامەیە.
ئێمە هەریەکەمان هەست بە خودی تاك دەکەین، هەست بەوە دەکەین ئەوەی لە بەرانبەرمانە شتێکە، کە دەکرێ لە وشەیەکدا چڕی بکەینەوە، ئەویش وشەی (تاك)ە، دەشکرێ بڵێین خودێك، کە جێگای گومان نییە. دڵنیاین لەوەی لەسەر ئەرزی واقیعدا بوونی هەیە، توانای هاموشۆ و خواردن و خەوتن و خوێندنەوە و دواتریش داهێنانی هەیە، خودێکی بیرکەرەوەیە، بەو مانایەی توانای بیرکردنەوەی هەیە، ئاگایە بە بوونی خۆی و لە بوونی خۆی دڵنیابێتەوە، هیچ چەندوچوون و گومانێکی نییە لە بوونی خۆی (تیۆرییەکی دیکارت لە فەلسەفەی مۆدێرندا هەیە جەخت لەسەر ئەم خاڵە دەکاتەوە).
کەواتە: ئەو کاتەی مرۆڤ شوێنی نەفسی دەکەوێت، نەفسی دەبێتە خودە ڕاستەقینەکە و ئیتر ئەو کەسە بەگوێرەی بڕیارەکانی نەفسی جووڵە دەکا، نەفسی داوای چی لێ بکا ئەوە دەکا، دەست لە هەڵە ناپارێزێ، خراپە دەکا و گوێش بەوە نادا، کە دەرەنجامی هەڵەکانی بەرەو کوێی دەبەن, تا ئەو کاتەی, بڕیار لەسەر خۆی دەدا بەوەی تەسلیمی نەفسی دەبێت و ئیتر بەگوێرەی بڕیارەکانی نەفسی دەجووڵێتەوە، دەبێتە کۆیلەی نەفسی.
ئەگەر بڕیار بێت خود کەی هۆشیاری نەبێت وەك ئەوەی (جۆن لۆك) دەڵێ، ئەوا خود بەشێکە لە عەقڵ، خود ئەو بەشەی عەقڵە, هەڵگری ڕابردووە، لای (جۆن لۆك) ئەمە گوزارشتە لەوەی کە ئێمە هەمان کەسین لە پێنای گۆڕانە ڕادیکاڵییەکاندا. لای (کیرکگارد)، خود یەکسانە بە سۆز و لای (نیتشە) خود (ئیرادە)یە. دەشکرێ خود بیرکردنەوەی

ع□ق□انی ب□ت.
ل□ر□دا پرسیار د□ك□ین: (ئایا ئ□م□ جگ□ ل□ ناسینی خ□مان، توانای ناسینی ئ□وانی تریشمان ه□ی□؟) ئ□گ□ر قس□کردن ل□بارەی ه□ر ی□ک□ك ل□ ئ□م□ قس□کردن□کی □ووت ب□ت ل□ بارەی ه□شیاریمان و قس□کردن ل□بارەی ه□شیاری قس□کردن ب□ت ل□بارەی ئ□م□، ل□و ئاست□دا چ□نچ□نی د□توانین بگ□ین ب□ خود□كانی د□ر□و□ی خودی خ□مان؟
(سارت□ر) پ□ی وابوو خود ب□رد□وام ل□ داهاتوودا دانیشتوو□، ئ□م□ د□مان□و□ خ□مان بک□ین ب□ شت□ك. ئ□و تی□ریيان□ی ل□ ف□لس□ف□دا پ□یان وای□ خود بوونی ه□ی□، لای سارت□ر ب□ک□□کن، چونک□ سارت□ر پ□ی وای□ خودی □□س□ن شت□ک□ بنیاتد□نر□، شت□ك نیی□ بد□زر□ت□و□، سارت□ر ئ□و تی□ریيان□ ب□ ب□دئیمانی ناود□با.

پاژی دووەم: خنکان لەن□و دنیای جوانیدا:

خنکان هەر بە تەنیا و□ستگەی گەیشتن نییە بە مردن، بە□کو ز□ر جار گوزارشتە لە قوو□ترین خا□ی بیرکردنەوە، کە لە□□گایەوە دەگەین بە حەقیقەتی زیاتر، کەواتە: ج□ر□ك لە خنکان هەیە، لە دەرەنجامی گە□ان بەدوای حەقیقەتەوە پ□ی دەگەین.

(ئاوەدانی □ەگم
□ەگ دەمگەیەن□ بە ل□هە□بووم
ل□هە□بووم ب□م دە□وان□
ل□وی پە□یوم بە گ□لمی خ□م وەدەن□م
پرچی پەرتی منا□یم ه□شووی س□بووری گرتووە
د□م و ک□ت و بەندی کات و ناکات دەکەمەوە)
دیوان: بەرگی یەکەم، ل: 9.

لەم ک□پلە شیعرەدا، شاعیر مر□ڤ پەیوەست دەکا بە □ەگەوە، ئەمەش بەخشەری ه□زە بەو مر□ڤەی، ویستی گەیشتنی هەیە بە وزەی در□ژەدان بە ژیان. دیسانەوە گە□انەوە ب□ منا□ی، پشت بەست بە ئاوەدانیی ئەو □ەگەی شاعیر ت□بینی دەکا، س□بووری ب□ ئ□ستای شاعیر دەه□نن، دەرەنجام منا□یی شاعیر پ□ دەب□ت لە دەنکە تر□ و د□□پە فرم□سك کە تامی بزە دەدەن، سەرەنجامی ئەو سەفەرەش، کرانەوەی ئەو ک□تە هەمیشەییانەیە، کەس□ك لە زەمەن□کی شیندا دەیانخاتە گەردەنمانەوە.
زەمەن کات□ شین دەب□ت، هەموو شت□کی ن□و زەمەن هەر شینە، پرتەقا□ەکان شینن و پەنجەرەکانیش هەر شین، دەرگاکان شینن و فرم□سکەکانیش هەر شین، ب□یە ب□ □زگار بوون لەو (شینستانە)، پ□ویستە بەردەوام ئ□ستامان گە□انەوە ب□ت ب□ منا□ی، چونکە ئەو دنیا پەمەییەی لەن□و خەیا□ی ز□ر□کمان بوونی هەیە، مەگەر هەر لە باخچە سەوزەکانی ئەو□دا پ□ی بگەین، ئەگینا بیابانی شینی

(گەورەبوون)، هەرگیز نابێتە مەملەکەتی خەیاڵە پەمەییەکان.
وەکو گوتمان، شاعیر تێبینی ئەو ڕەگە پتەوە دەکا، کە هێزی ئەوە، هێزی خۆشویستنی وشە و نیشتمان و خودا، هێزی بەرگەگرتن بەرانبەر ئازار و سەراب و ناڕەحەتی، کە ئەمەش دیدگای (نیتشە)یە، کاتێ پێی وابوو، ئازار مرۆڤ بەهێز دەکا و دژی بۆچوونی (شۆپنهاوەر) بوو، کە وجودی ئازاری وەکو پێویستییەك قەبووڵ نەبوو، بەڵکو ئەو پێی وابوو، کە بەزەیی تۆ بەرانبەر بە من، تەنیا بۆ ئەوەیە، ترسی ئەو ئازارەی تووشی من بووە، لە خۆت دوور بخەیتەوە.
پاژی سێیەم: گەڕانەوە بۆ سروشت و ترسان لە سروشت:
ئەو ساتەی، مرۆڤ لەنێو سروشتدا، سروشتێکی بەد نمایش دەکا، ئەوا بەرانبەر تووشی ئازارگەلێك دەکا، وەکو ئازارەکانی نێو سروشت دەردەکەون، کەچی لەنێو وێنا ڕاستەقینەکەی ئەو نمایشە، دەزانین، کە ئازارەکان هیچ نین جگە لە ئازاری مرۆڤە بەدەکان کە دەمانسووتێنن.

(سروشت هەموو شتێکت ترساندوومی
لرفەی ئاگرت
بڵندایی چیات
گەفی ڕووبارت
دەشتایی ڕووتت
پەنجەم لە چاوەڕوانییەکی دوانەهاتوو یان گیان پێنەماو)
دیوان: بەرگی یەکەم، ل: 5.

ترسان لە سروشت، ترسانە لەو دیوە بینراوەی، کە مردن بەدوای خۆیدا دەهێنێ، بەڵام لە شیعرەکەدا هیچ ئاماژەیەك بۆ ترسان لە مردن بوونی نییە، تەنیا ترسان لە ڕێگاکانی گەیشتن بە مردن هەستی پێ دەکرێ، بۆیە شاعیر وەکو کارەکتەرێکی بوێر باسی ئازاری ئەو سروشتە دەکا، بوێرییەك کە لە ترسان لە ئاگر و چیا و ڕووبار و دەشتاییدا بە کۆتا دەگات، ترسانێك، کە چاوەڕوانییەکی دوانەهاتوو، یان گیان پێ نەماو بەدوای خۆیدا دەهێنێ.
مرۆڤ لە ئەستانەی گەیشتن بە مردن، لەوەیە بیر لە ڕێگاکانی گەیشتن بەو مردنە بکاتەوە، وەك چۆن باڵندەیەك دەفڕێ و دەشزانێ فڕینی ئەو لەوەیە مردنی ئەو بێت، لەوەیە لە میانەی ئەو فڕینەیدا، ببێت بە قوربانیی فیشەکێك، یان ساچمەیەك، یان دارلاستیکێك، بەڵام هێشتا ئەو ترسانە لە فڕین پاشگەزی ناکاتەوە و بەردەوامە لە فڕین بەرەو مەملەکەتی ئەو حەقیقەتەی، بێکۆتایە.
(سارتەر) لە شانۆنامەی (دەرگای داخراو)دا، لەسەر زاری کارەکتەرەکەوە دەڵێت: (نەخێر لە دۆزەخدا پێویستیمان بە گورزی ئاگرین نییە، دۆزەخ هەر ئەمانەی دەوروبەرمانن). ناڕەحەتیی

نائاسایی (سارتەر)، بەشێکی پێویستبووە بۆ شێوەی (سارتەر) خۆیەوە، کە خاوەنی دوو چاوی کز بووە و مامەڵەی ئەوانی تر لەگەڵیدا لە منداڵییەوە نائاسایی بووە، دواجار (سارتەر) نیگای ئەوانی تر بۆ ڕەق و کینەوە ڕوون دەکاتەوە، بۆیە ژیان لەگەڵ ئەوانی تر لای ئەو فەیلەسووفە، دۆزەخێکە بۆ خۆی، چونکە هەست بەو ئازارە دەکا کە لە مرۆڤەکانەوە پێمان دەگەن.

پاژی چوارەم: لە ئەزموونی مردنەوە بۆ ئەزموونی گۆڕستان:

گۆڕستان ئەزموونێکی تازەیە بۆ مرۆڤ بە هەمیشەیی، چونکە بەردەوام مردووی تازە دێنە نێو گۆڕستان، بۆیە ئەو مەملەکەتە بەردەوام خۆی تازە دەکاتەوە، بەردەوام لەسەر حیسابی خوێن و ئێسقان و جەستەی ئێمە، بانگەشە بۆ ڕیفۆڕم دەکا.

(گۆڕستان ماڵەکە ئازیزەکانی بانگ دەکاتە ناو خۆی بە مەدالیا
ناسراویان دەکا
فێری زمانی هەموومان دەبن
لە
کتێب و
چرا و
سرووش و
شۆڕش و
ئەسپ دەدوێن
دارشەخسەکانی لێیان دەبڕدرێ بۆ
لانك و
بلوێر و
گۆپاڵ و
پەرژین
چۆن و بە چ تامەزرۆییەك دەمخەیتە سەر دووباڵی بەهێزی فڕین
ئای فڕین بەرەو کوێم دەبات)

دیوان: بەرگی یەکەم، ل: 19.

شاعیر باسی ونبوونی ئازیزەکان دەکا لەنێو گۆڕستاندا، باسی ئەو لێدوانە دەکا، کە لێدوانە لە کتێب و چرا و شۆڕش و ئەسپ، دواتر (فڕینی نادیار) کە فڕینە بەرەو دنیایەکی نادیار، خەیاڵی شاعیر داگیر دەکا، فڕینێك لەپاڵ ئازار و ناڕەحەتییەکانی، لەخۆگری تامەزرۆییەکانی گۆڕستانە و وێناگەلی وەکو لانك و بلوێر و گۆپاڵ و پەرژین بەدوای خۆیدا دەهێنێ.

گۆڕستان پێمان دەڵێ: شکستی مەزن ئەو شکستەیە, مرۆڤ هەست بکا لەسەر ڕێگایەکی ڕاستە و هەر ئەو ڕێگایەش سپاردەی دۆزەخی بکا، شەڕ لە پێناوی ئایدیایەك بکا، هەر ئەو ئایدیایەش بیبا بەرەو

کەناراوەکانی مردن، شانازی بە مەعریفەیەکەوە بکا، هەر ئەو مەعریفەیە وجود و بیرکردنەوە و عەقڵی لێ بسەنێ، کەواتە: لەو ساتەدا ئەو مەعریفەیە هیچ نییە جگە لە جەهلێکی خەست، کە پاڵ بە مرۆڤەوە دەنێ بۆ گومڕابوونی زیاتر.
مادام ژیان هەر کۆتایی دێت و لە چرکەساتێکدا دەبینەوە بە سفر، کەواتە: ئەوەی دەمێنێتەوە، ڕابردووی ئێمەیە، هەر ئەو ڕابردووە بەرپرسیارە لە داهاتووی ئێمە و خۆشی و ناخۆشی ئێمەی پێوە لکاوە، بەئەندازەی جوان کێشانی تابلۆی ڕابردوومان، باخچەی ئایندەمان فراوانتر دەبێت, ئەو حەقیقەتە شتێکە پێویستی بە سەلماندن نییە، چونکە زمانی حاڵی هەموو مردووەکان ئەوەمان پێ دەڵێن، کە ژیانی دنیا کۆتایی بۆ هەیە، بەڵام وەستگەی جوانکردن و نەخشاندنی ژیانی حەقیقییە، هەر ئەو چرکەساتەی سپاردەی خاکمان دەکەن، تۆ دەگەڕێین ئازاردانی ئەوانی تر، چ کارەساتێکی مەزن بوو، وەلێ تازە درەنگە بۆ هەموو شتێك.
کۆتایی:
شاعیر بەردەوام لەم بەرهەمەیدا کە (زێوان)ە، پێمان دەڵێ: پێویستە بە قووڵی لە دنیا بڕوانین و مامەڵەیەکی قووڵ لەگەڵ ڕووداوەکان بکەین، وەلێ ئەو مامەڵەیە، هیچ لە حەقیقەتی پووچێتی دنیا کەم ناکاتەوە.

سەرچاوە:

1- دیوانی سەباح ڕەنجدەر، بەرگی یەکەم، 2018، هەولێر.
2- ژیان بێمانایە؟، بڵند باجەلان، 2023، هەولێر.
3- سەفەر بەرەو مناڵی بە کەشتیی گەورەبوون، بڵند باجەلان، گۆڤاری گەلاوێژی نوێ، 2022.
4- زەینەب خان لەنێو دنیای چەمکە جیاوازەکاندا، بڵند باجەلان، هەولێر.